Ministerie van Financiën

Generale Thesaurie

10 maart 1965

Onderwerp: De Rekeneenheid waarin de Agrarische Prijzen in het kader van de Gemeenschappelijke Landbouwpolitiek zullen worden uitgedrukt.

Binnenkort zal de Raad van de E.E.G. worden geconfronteerd met een rapport van het Monetair Comité, dat zich zal bezighouden met een nadere definiëring van de rekeneenheid waarin de agrarische prijzen in het kader van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek zullen worden uitgedrukt. Dit rapport werd reeds in uitzicht gesteld in het Advies van het Monetair Comité van 11 december j.l. inzake het uitdrukken van de gemeenschappelijke (graan)prijzen (doc. R/1240/64 (Agri 483)), dat op zijn beurt voortbouwde op een advies van 3 juni 1964 (R/574/64 (Agri 226)).

Het advies van 3 juni 1964, dat door de Raad implicite is aanvaard, concludeerde dat voor de periode die voorafgaat aan de eindfase van de gemeenschappelijke landbouwmarkt, de gemeenschappelijke prijzen in nationale valuta's dienen te worden uitgedrukt. Het advies van 11 december 1964, door de Raad aanvaard op 15 december daaraanvolgende, kwam tot de conclusie dat voor de eindfase het uitdrukken van de gemeenschappelijke prijzen in een rekeneenheid aangewezen moest worden geacht. De nadere definiëring van deze rekeneenheid werd daarbij nog geheel opengelaten.

Uitgangspunt bij deze nadere definiëring is in de eerste plaats dat men voor een rekeneenheid in plaats van nationale valuta's heeft gekozen om het gemeenschappelijk prijsniveau ook ingeval van eventuele pariteitswijzigingen automatisch te handhaven. Zulks ondanks de ernstige bezwaren die dit bij een enigszins substantiële pariteitswijziging met zich brengt voor hetzij de consument en bij gevolg de niet-agrarische producent (bij een devaluatie van de nationale valuta), hetzij de agrarische producent (bij een revaluatie). Deze bezwaren maken dat een pariteitswijziging nog moeilijker te hanteren wordt als uiterste middel van monetaire politiek dan reeds het geval is. Dit wil echter niet zeggen dat daarom in de toekomst van het gebruik van dit middel geheel moet worden afgezien, noch dat daarvan zou kunnen worden afgezien. Dit impliceert dan weer dat gezocht moet worden naar een zodanige definiëring van de overeen te komen rekeneenheid, dat de bezwaren van de automatische aanpassing van de binnenlandse agrarische prijzen aan de gewijzigde pariteit zoveel mogelijk worden beperkt.

In de tweede plaats dient vastgesteld, dat een pariteitswijziging in een of meer landen van de Gemeenschap in het algemeen aanleiding zal moeten zijn voor de bevoegde organen in de Gemeenschap om zich te bezinnen op de eventuele wenselijkheid in verband daarmee van een aanpassing van de gemeenschappelijke prijzen als zodanig, van de prijzen uitgedrukt in rekeneenheden dus. Waar het om gaat is dus een zo goed mogelijke oplossing te vinden voor de in beginsel korte periode tussen pariteitswijziging en beslissing over eventuele aanpassing van gemeenschapsprijzen. Wat die oplossing dient te bereiken is een zo goed mogelijk opvangen en dempen van de door de aanpassing van de nationale gemeenschapsprijsequivalenten aan

© NA, 2.05.313, Buitenlandse Zaken, blok 3, 1965-1974 (Nationaal Archief, Den Haag) inv.nr. 18178
http://resources.huygens.knaw.nl/europeseintegratie/doc/S02549

de gewijzigde pariteit veroorzaakte plotselinge schok.

De beste demping wordt verkregen als het opvangen van de schok over een zo groot mogelijke massa wordt verdeeld. In concreto: zoveel mogelijk over de gehele gemeenschap wordt uitgestreken. Dit zou ook het resultaat moeten zijn van een eventueel volgende aanpassing van gemeenschapsprijzen en zou daarop dus moeten anticiperen. De ideale oplossing zou zijn wanneer de definiëring van de rekeneenheid ertoe zou leiden dat automatisch het resultaat in nationale valuta's zou worden verkregen dat door de bevoegde organen zou worden bereikt via aanpassing (over de gehele linie) van gemeenschapsprijzen.

Wat nu de concretisering van deze desiderata betreft, is het zonder meer duidelijk dat een gelijke, gelijkgerichte en gelijktijdige of practisch gelijktijdige pariteitswijziging van alle zes E.E.G.-landen geen aanleiding geeft tot enigerlei automatische aanpassing van de nationale prijzen in de zes landen. De rekeneenheid dient dus zodanig te worden gedefiniëerd, dat zij in dit geval de nationale prijzen ongewijzigd laat, met andere woorden zij dient zelf gelijktijdig dezelfde wijziging te ondergaan als de valuta's van de zes (I).

Aansluitend daaraan ligt het dan voor de hand ingeval van een weliswaar gelijkgerichte en (praktisch) gelijktijdige, maar niet gelijk van omvang zijnde pariteitswijziging van alle zes E.E.G.-landen de rekeneenheid zelf dezelfde wijziging te laten ondergaan als de minst gewijzigde van de valuta's van de zes (het systeem van de vroegere Europese Betalings-Unie). Na deze aanpassing van de rekeneenheid zou dit geval dan verder op dezelfde wijze kunnen worden behandeld als het volgende (een behandeling dus als het ware in twee fasen) (II).

Dit volgende geval is het geval dat vijf van de zes E.E.G.-landen de waarde van hun valuta's in gelijke richting, doch in ongelijke mate, wijzigen. Het is uit te breiden tot een geringer aantal landen en tot wijziging in tegengestelde richting. De waarde van de rekeneenheid zou deze wijzigingen kunnen volgen op basis van hun gewogen gemiddelde (III). In zijn uiterste vorm is het zelfs toe te passen op een geïsoleerde pariteitswijziging van slechts één van de zes E.E.G.-landen (IV).

Aldus verkrijgt men een reeks van gevallen waarvoor geldt dat de werkingssfeer van het automatisme daarin van geval tot geval wordt verruimd, terwijl tevens ieder volgend geval in de reeks alle voorafgaande gevallen incorporeert.

In het Monetair Comité is tegen geval IV verzet gerezen: van Duitse, Franse en Belgische (en Italiaanse?) zijde achtte men het in het stadium van integratie van nu en de nabije toekomst mogelijk dat een E.E.G.-lid door eigen beleid uit de pas raakt en met de andere E.E.G.-landen in een fundamenteel onevenwichtige positie komt te verkeren, die slechts door een geïsoleerde pariteitswijziging valt te redresseren. Men achtte het niet juist, dat de agrarische prijzen in de gehele gemeenschap daardoor automatisch zouden worden beïnvloed. Indien men deze zienswijze overneemt, dan moet men tevens aanvaarden dat van automatische schokdemping in dit geval (IV) volledig wordt afgezien.

Bovendien miskent men dat de pariteitswijziging in het algemeen zal zijn voorafgegaan door een periode van inflatie of deflatie die zijn invloed ook op de agrarische prijzen in beginsel niet zal hebben gemist; de aanpassing van de rekeneenheid is slechts de correctie daarvan. In wezen verschilt dit alles niet van de verschijnselen die men zou waarnemen indien er geen gemeenschappelijke agrarische prijzen zouden zijn: ook dan zou in beginsel eerst de inflatie of deflatie van het ene land doorwerken in andere landen waarmee het handelsbetrekkingen onderhoudt, en vervolgens zijn devaluatie of revaluatie leiden tot een prijsbeweging in die landen tegengesteld aan de prijsaanpassing in het land zelf. In de industriële sector blijft ondanks de gemeenschappelijke markt dit proces zich vrij voltrekken, of beter: voltrekt dit proces zich dank zij de Gemeenschap des te gereder. Er is geen reden waarom een pariteitswijziging die in de industriële sector wel doorwerkt, in de agrarische sector niet zou mogen doorwerken: dit zou er alleen maar toe leiden dat de boer van het andere E.E.G.-land geheel willekeurig hetzelfde nominale inkomen zou houden, hoewel hij goedkoper auto's, radio's en T.V.'s zal kunnen kopen.

Ook ten aanzien van geval III is het Monetair Comité niet eenstemmig. Van dezelfde Franse en Duitse zijde en van de zijde van de E.E.G.-Commissie stelt men zich achter de gedachte van de gewogen rekeneenheid, zoals deze hierboven is weergegeven. Van Belgische, andere Duitse en van Italiaanse zijde voelt men ook in dit geval niet voor een geautomatiseerd systeem; men wil niet verder gaan dan het vroegere E.B.U.-systeem, vermeld onder II en aanvaardt dat aldus één land, door zijn pariteit niet te wijzigen, een aanpassing van de rekeneenheid ten behoeve van de andere vijf landen volledig kan blokkeren.

De meer zuiver economische bedenkingen tegen de afwijzing van geval IV gelden hier in versterkte mate.

In de zitting van het Monetair Comité op 5 maart j.l. is het niet mogelijk gebleken de verschillende standpunten nader tot elkaar te brengen. Mede in verband daarmede ware door de Coördinatie-Commissie vooralsnog te adviseren, dat van Nederlandse zijde bij de behandeling in de Raad aan alle vier gevallen, hierboven aangeduid als I t/m IV, worde vastgehouden. Aanvaarding van alle vier gevallen betekent dat in alle mogelijke gevallen van pariteitswijziging volledige automatische prijsaanpassing plaatsvindt en dat de bevoegde organen van de Gemeenschap dus slechts ter correctie van onvoorziene ontwikkelingen zullen behoeven in te grijpen.